སྲིད་པའི་བོན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་ལྟ་བར་སྙགས་ཙམ་དཔྱད་པ།[1]

རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་།

（ནུབ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་གླིང་། 730030）

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་ཀྱི་གདོད་སྲིད་པ་དང་པོ་ཡེ་མེད་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཚུལ་དང་།ཁར་དུ་ཡེ་ཡོད་ཅུང་ཙམ་དུ་ཇི་ལྟར་སྲིད་ཚུལ་དང་། མཐའ་མར་སྲིད་པའི་ཁམས་ཇི་ལྟར་འཆགས་སྟངས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་རགས་ཙམ་བརྗོད་ཡོད།

ཐ་སྙད་གཙོ་བོ། སྲིད་པའི་བོན། འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་གྱི་ལྟ་བ། ལེའུ་ཡིག

སྤྱིར་བོན་ལ་རིགས་མང་ཡང་བསྡུ་ན།སྲིད་པའི་བོན་དང་གཡུང་དྲུང་བོན་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་མ་འདུས་པ་མེད་ཅིང་།དེ་ལས་སྲིད་པའི་བོན་ཞེས་པ་ནི་གཡུང་དྲུང་བོན་ལ་ལྟོས་ནས་བཤད་པའི་ཐ་སྙད་ཅིག་སྟེ།བསྐལ་པ་ཡ་ཐོག་སྲིད་པ་ཐོག་མར་ཆགས་ནས་བོད་ས་མཐོའི་སྟེང་དུ་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་བྱུང་བའི་དུས་མཉམ་ནས་བྱུང་བའི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་དེ་ལ་ཟེར་[2]བ་དང་། མགོན་ཤེས་ལྷ་བོན་དང་།གཡང་ཤེས་ཕྱྭ་བོན།འགྲོ་ཤེས་གླུད་གཏོང་དང་།འདུར་ཤེས་སྲིད་གཤེན།གཙང་ཤེས་སེལ་འདེབས་དང་།སྒྲོལ་ཤེས་ལྷ་བྱད།ཕན་ཤེས་སྨན་དཔྱད་དང་།སྐོས་ཤེས་རྩིས་མཁན།སྨྲ་ཤེས་གཏོ་དཀྱུ་དང་།ལྡིང་ཤེས་ཤ་བ།འཕུར་ཤེས་རྒྱ་ཐིག་སོགས་མདོར་ན་བོན་གྱི་ཐེག་དགུ་ལས་རྒྱུའི་བོན་བཞི་ནི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ནང་དོན་མཚོན་པའི་གཞུང་གཙོ་བོ་ཡིན།གནའི་བོན་སྒྲོལ་ལ་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཚོ་ག་སྒྲེལ་མཁན་གང་ཟག་གམ་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཞུང་དེ་དག་རང་རྒྱུད་དུ་ཉམས་སུ་ལེན་མཁན་གྱི་སྐྱེས་བུ་དག་ལ་ལེའུ་དང་། བོན་པོ་ལེའུ། སྲིད་པའི་ལེའུ། ལེ་ཀུ། ལྷ་བདག་ལེའུ་སོགས་ཅི་རིགས་འབོད་ཅིང་། བོན་པོ་ལེའུ་དེ་དག་གིས་སྐྱོད་པའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་འདོན་

---

[1]དཔྱད་རྩོམ་འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་རྣམ་གྲངས《མདོ་ཁམས་སྟོད་པོའི་ཡུལ་གྱི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དག་སྒྲིག་དང་། དཀར་ཆག དཔྱད་ཞིབ》(ལས་གཞིའི་རྣམ་གྲངས་15BMZ020)ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་ནང་གསེས་ཤིག་ཡིན།

[2]དོན་གྲུབ་ལྷ་རྒྱལ་གྱིས་སྒྲིག་རྩོམ་བྱས།《གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྤྱི་བཤད》[Z] བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2013ལོ།ཤོག་ངོས3

ཆའམ་ཚོ་ག་ཕྱག་ལེན་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཆ་ལ་ལེའུ་ཡིག ③ཟེར་སྲོལ་ཡོད།གཞམ་དུ་གླེང་བར་བྱ་བ་ནི། ལེའུ་ཡིག་དང་འབྲེལ་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་ལྟ་བ་རགས་ཙམ་དེ་ཡིན།

གཅིག གདོད་སྲིད་པའི་ངོ་བོའི་སྐོར་གྱི་ལྟ་ཚུལ།

དེ་ཡང་སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་སུ།འཇིག་རྟེན་ནམ་གནམ་ས་འདི་མ་ཆགས་གོང་གི་གདོད་སྲིད་པའི་རང་བཞིན་ནམ་ངོ་བོའི་སྐོར་གླེང་སྐབས།ལེའུ་ཡིག་ཁྲོད་དུ་རྟག་པར་"དང་པོ་ཅི་ཡང་མེད་པ"④་དང་།"ཡེ་མེད་སྟོང་པ"⑤།ཡང་ན་"སྟོང་ལྡན་ཕྱོད་སུམ་རྗེ⑥"ཞེས་པའི་བོན་བརྡ་འདི་རིགས་སྤྱད་དེ་གདོད་སྲིད་པ་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་ཞིག་ཏུ་འཛོག་པར་མ་ཟད།འཇིག་རྟེན་ཆགས་གྲུབ་སླ་བའི་རྣམ་གཞག་ཁྲོད་དུ།"སྟོང་པ"ལས་སྣང་སྲིད་ཡོད་ཚད་སྲིད་ཚུལ་གྱི་ལྟ་བ་ཡང་བཏོན་ཡོད།

དེས་ན།སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་ཀྱི་གདོད་སྲིད་པའི་ངོ་བོ་གཏན་ལ་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་རིག་པ་"ཡེ་མེད་སྟོང་པ"་དང་"སྟོང་ལྡན"་ཞེས་པ་གང་དེའི་བསྟན་དོན་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན།བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་《མཛོད་སྒོ་སྒྲ་འགྲེལ་འཕྲུལ་གྱི་ལྡེ་མིག》་ལས་ཕྱི་ནང་སྣོད་བཅུད་གང་ཡང་མ་བསྲིད་པའི་སྔོན་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་པའི་དབྱིངས།ནམ་མཁའ་སྟོང་ལྡན་ཕྱོད་སུམ་རྗེ་ཞེས་བྱ་བར་གནས་སོ⑦་ཞེས་དང་། 《སྲིད་པའི་མཛོད་ཕུག》་ལས་ཀྱང་སྲིད་པ་ལ་སྤྱ་བ་རང་འབྱུང་ཡེ་སྲིད་ནམ་མཁའ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ།དེ་ལ་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་བརྟེན་ཏེ་ཆགས་པའོ་ ⑧ ཞེས་སོགས་འཁོད་པར་གཞིགས་ན།"ཡེ་མེད་སྟོང་པ"་འམ་"སྟོང་ལྡན"

---

③རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་།སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ལེའུའི་ཡི་གེ་བཅུ་གསུམ་གསེད་བཀྲོལ།[J] ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ།2018ལོའི་དུས་དེབ་དང་པོ།ཤོག་ངོས90
④རྫོམ་པ་པོ་མི་གསལ། 《མཁན་བྱ་གཉན་བཙོན་དབུ་བཞུགསྶོ》 དབུ་མེད་ལག་བྲིས།
⑤རྫོམ་པ་པོ་མི་གསལ། 《ཕྱྭ་འདྲེ་གོང་མ་དབུ་ལགསྶོ》 དབུ་མེད་ལག་བྲིས།
⑥སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སོགས།འབྲུག་མོ་སྐྱིད་ཀྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས།《སྲིད་པའི་མཛོད་ཕུག》[M]ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2008ལོ།ཤོག་ངོས131
⑦སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སོགས།འབྲུག་མོ་སྐྱིད་ཀྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས། 《སྲིད་པའི་མཛོད་ཕུག》 [M] ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2008ལོ།ཤོག་ངོས131
⑧སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སོགས།འབྲུག་མོ་སྐྱིད་ཀྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས། 《སྲིད་པའི་མཛོད་ཕུག》 [M] ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2008ལོ།ཤོག་ངོས126

ཞེས་པ་དེ་ནི་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་བརྟེན་པའམ་ཆགས་སའི་“ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་”་ལ་འཇུག་ཅིང་།དེ་ལ་དངོས་རྣམས་གོ་འབྱེད་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པར་མ་ཟད།མཐའ་འདིར་ཐུག་དང་མུ་འདིར་ཐུག་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་“ཡེ་མེད་”་དང་“སྟོང་ལྡན་”་ཞེས་དེའི་ངོ་བོའམ་ཁྱད་ཆོས་གསལ་བོར་བསྟན་ཞིང་།སྲིད་པ་འཇིག་རྟེན་ཆགས་སྐབས་“ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་”་དེ་ནི་ཕྱི་ནང་སྲིད་པའི་འདུས་བྱས་མཐའ་དག་བསྐྱེད་པར་བྱེད་པའི་རྐྱེན་གཙོ་བོ་སྟེ།སྣང་ཞིང་སྲིད་པས་བསྡུས་པ་ཐམས་ཅད་ནི།བྱུང་ཡང་སྟོང་པའི་དབྱིངས་ཆེན་པོ་དེ་ནས་བྱུང་།གནས་ཀྱང་སྟོང་པ་དེ་ལ་གནས།རྫུད་ཀྱང་སྟོང་པ་དེར་རྫུད་པ་སྟེ།མདོར་ན་སྲིད་པའི་ཆགས་གནས་འཇིག་སྟོང་བཞི་ཡང་ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་དེ་ལས་མ་འདས་ཕྱིར་ན།གདོད་སྲིད་པའི་ངོ་བོའི་སྐོར་གླེང་སྐབས་སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་སུ་“དང་པོ་ཅི་ཡང་མེད་པ་”་དང་།“ཡེ་མེད་སྟོང་པ་”།ཡང་ན་“སྟོང་ལྡན་ཕྱོད་སུམ་རྗེ་”་ཞེས་ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་བོན་བརྡ་འདི་རིགས་སྤྱོད་པ་ཡིན་ལ།སྲིད་པའི་བོན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་གྲུབ་སྨྲ་བའི་ལྟ་ཚུལ་ཁྲོད་དུ།“ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་”་དེ་ལ་དེ་ལྟར་རྩིས་པོ་ཆེ་བྱེད་དོན་ཡང་སྲིད་པ་འཇིག་རྟེན་ཆགས་སྐབས་ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་དེ་ཡིས་གལ་ཆེའི་ནུས་པ་བརྟོན་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན།ཕྱིས་ཀྱི་གཡུང་དྲུང་བོན་གཞུང་ཕལ་མོ་ཆེར་ཡང་།

“དང་པོ་ཡེ་མེད་སྟོང་པ” ‘འམ “ཅི་ཡང་མེད་པ” ‘ཞེས་འབྱུང་བའང་ཐོག་མར་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་རིག་པ་འདི་ལ་ཁུངས་བྱས་པར་མངོན་ཡང་།གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་འཕེལ་རིམ་ནང་དུ།བོན་བརྡ་དེ་དག་ནི་ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་གོ་བའི་སྒྲ་ལས་ཡོངས་སུ་འགྱུར་ཏེ་ཕྱི་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད་དང་།ནང་སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་སྟོང་ཚུལ་སོགས་ལ་གོ་བ་ཡོད་པས་ན།བོན་བརྡ་གཅིག་ཙམ་དོན་ལ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་རེད།

གཉིས། འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་ལྟ་ཚུལ།

1.ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ།

ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཇི་ལྟར་ཆགས་ཤེ་ན། སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་སུ། དང་པོ་ཡེ་མེད་

སྟོང་པ་ལ། དེ་ལས་ཡེ་ཡོད་ཙུང་ཙམ་སྲིད་ཅེས་ནམ་མཁའ་སྟོང་པའི་ཀློང་ཆེན་པོ་ལ་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་འབའ་ཞིག་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་སྐྱེས་པར་འདོད་པ་ལས།ལྷ་ག་གེ་མོའི་བློ་སྦྱོན་དུ་བཏང་བའམ་ཡང་ན་ལྷ་གང་ཞིག་གི་མཐུ་ནུས་ལས་བསྒྲུབ་པར་མི་འདོད་དེ།བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་《འདུར་རྒྱུད་འཕྲུར་བ་ཐང་ཆེན》'ལས་ཡོད་མེད་ནམ་མཁའ་དཀར་པོ་ལས།བསིལ་བ་རླུང་གི་དངད་པ་ཆགས།རླུང་ནི་ཡེ་ཛྷི་དངད་པ་བྱ།དེ་དབུགས་དང་རླུང་གི་ཐུ་མ་ཡིན།དེ་ལ་ཆུ་ཡི་ཟིལ་པ་འཐིག།ཆུ་ནི་ཡེ་འབེབས་ཐིག་པར་བྱ།དེ་ཁྲག་དང་ཆུ་ཡི་ཐུ་མ་ཡིན།དེ་ལས་གསེར་གྱི་རྡུལ་ཕྲན་སྲིད།ས་ནི་གསེར་གྱི་ཕྲིས་མ་ཙམ།དེ་ཤ་དང་ས་ཡི་ཐུ་མ་ཡིན།དེ་ལ་མཐིང་ནི་གོར་མ་སྲིད།རྗོ་ནི་སླྲ་རྗོ་ཡག་པ་ཙམ།དེ་རུས་དང་རྗོ་ཡི་ཐུ་མ་ཡིན།དེ་ལ་མེ་དབལ་འཇའ་ཙམ་སྲིད།མེ་ནི་ཚ་བ་དྲོད་འབེབས་བྱ།དེ་དྲོད་དང་མེ་ཡི་ཐུ་མ་སྟེ།དེ་ལྟར་རང་གྲུབ་བྱུང་བའི་ཁམས།སྣང་སྲིད་སྤྱི་ཡི་ཕྱི་གཞི་སྟེ་[9] ཞེས་ཐོག་མར་ནམ་མཁའ་སྟོང་པ་ལ་ཡེ་ཛྷི་དངད་པ་སྟེ་འབྱུང་བ་རླུང་བྱུང་། དེ་ནས་རིམ་པར་ཡེ་འབེབས་ཐིགས་པ་སྟེ་འབྱུང་བ་ཆུ་དང་།གསེར་གྱི་རྡུལ་ཕྲན་ཏེ་འབྱུང་བ་ས་དང་། ཚ་བ་དྲོད་འབེབས་ཏེ་འབྱུང་བ་མེ་བཅས་བྱུང་མཐར། ད་གཟོད་འབྱུང་བ་ཕན་ཚུན་བར་གྱི་ནུས་སྟོབས་ལས་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ཡིན། དེ་མིན་《གཙང་མ་ཀླུ་འབུམ་ཁྲ་བོ་དོན་འདུས་དཀར་ཆུང་》ལས་ཀྱང་ཅི་ཡང་མེད་པའི་ངང་ལས།འབྱུང་བ་ཡང་རིམ་གྱིས་ཆགས་སོ།།འབྱུང་བ་ཡེ་མེད་པ་ལས་ནམ་མཁའ་ཆགས།དེ་ལས་སྲིད་པའི་འབྱུང་བ་རླུང་ཆགས།དེ་ལས་སྲིད་པའི་འབྱུང་བ་ཆུ་ཆགས།དེ་ལས་སྲིད་པའི་འབྱུང་བ་ས་ཆགས།དེ་ལས་སྲིད་པ་ས་སྟེང་ས་འོག་ཆགས་[10]ཞེས་ཕྱི་སྣོད་སྲིད་པ་ནི་ཡེ་མེད་སྟོང་པའི་ནམ་མཁའ་ལ་འབྱུང་བ་རླུང་ཆགས་པ་ནས་བཟུམས་ཏེ།རིམ་བཞིན་ས་ཆུ་སོགས་འབྱུང་བའི་ཁམས་འབའ་ཞིག་འདུས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་གྲུབ་པར་ཞལ་གསལ་བསྟན་ཡོད།

གོང་གི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ལེའུ་ཡིག་ཐྱ་ཕྱི་གཉིས་ལས་བསྟན་པའི་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་གྱི་རིམ་པར་སྤྱི་སྡོམ་ཞིག་བཀོད་ན།ཐྱ་མ 《འདུར་རྒྱུད་འཕྲུར་བ་ཐང་ཆེན》'དུ་ནམ་མཁའ→རླུང་→ཆུ→ས→ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་དང་།ཕྱི་མ《གཙང་མ་ཀླུ་འབུམ་ཁྲ་བོ་དོན་འདུས་དཀར་ཆུང་》 དུ་ནམ་མཁའ→རླུང་→ཆུ→ས→མེ→ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཡིན།ལེའུ་ཡིག་ཐྱ་ཕྱི་དེ་གཉིས་བསྡུར་ཚེ།ནམ་མཁའ་སྟོང་པའི་དབྱིངས་ཆེན་པོ་ལ་

[9] 《གསུང་རབ་སྒོ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་གླེགས་བམ》[Z] དེབ་ཕྲེང148་པ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2015ལོ།ཤོག་ངོས་24

[10] 《གསུང་རབ་སྒོ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་གླེགས་བམ》[Z] དེབ་ཕྲེང105་པ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2015ལོ།ཤོག་ངོས་24

ཐོག་མར་འབྱུང་བ་རླུང་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་དང་། དེ་ནས་རིམ་པར་འབྱུང་བ་ས་ཆུ་མེ་རླུང་གི་ནུས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་གྱི་རིག་པའི་འགྲེལ་སྟངས་དེ་གཅིག་མཚུངས་སུ་སོང་ཡོད་པ་རེད།   སྤྱིར་བཏང་སྲིད་པའི་གཞི་མ་དང་པོ་རླུང་གཡོ་བ་ལས་འགོ་ཚུགས་ཚུལ་གྱི་བཞེད་སྲོལ་འདི་རིགས།གནའ་བོའི་ཡོ་རོབ་གླིང་（欧洲）གི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་མཁས་ཆེན་ཁྲོད་ན་ཡང་བྱུང་ཡོད་དེ།དཔེར་ན།ད་ནས་ཡར་བརྩིས་པའི་མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་གི་གོང་དུ་འཁྲུངས་པའི་ཀ་རེ་སེའི་希腊 མཚན་ཉིད་སྨྲ་བ་ཨ་ན་ཁེ་སྨེ་ནེས（阿那克西美尼 Anaximenes） ‘སྲིད་པའི་གཞི་མ་དབུགས་སོ་[11]ཞེས་འཇིག་རྟེན་ཐོག་མར་ཆགས་པའི་ཚེ་ན།འབྱུང་བ་རླུང་ལ་སྐྱེས་པའི་འབྲས་བུ་རགས་པ་སྣ་ཚོགས་སྐྱེད་པའི་ནུས་པ་ཡོད་ཚུལ་བཤད་ཅིང་།འདིར་བྱུང་བའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་“རླུང་”དང་གནའ་བོའི་ཀ་རེ་སའི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་“དབུགས”གཉིས་ཕལ་ཆེར་དངོས་རིགས་གཅིག་པར་གོ་དགོས་སྐབས།དེ་མིན་སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་ཀྱི་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ཆགས་རིམ་ནི།ནམ་མཁས་གོ་འབྱེད་ཅིང་རླུང་རྡུལ་དང་།མེ་རྡུལ།ཆུ་རྡུལ་དང་།ས་རྡུལ་བཅས་འབྱུང་བའི་ཁམས་འབའ་ཞིག་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་ལུགས་དང་།གནའ་བོའི་ཀ་རེ་སེའི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ལྷ་གྲུབ་ཁྲོད་དུ།འཇིག་རྟེན་ནི་ས་ཆུ་མེ་རླུང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལས་གྲུབ་ཅིང་།འབྱུང་བཞི་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོའོ་ [12] ཞེས་ཕྱི་སྣོད་འཇིག་རྟེན་ནི་རྡུལ་ཕྲན་དུ་མ་འདུས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆགས་པར་འདོད་ཚུལ་གཉིས་རགས་པར་བསྡུར་ཚེ།བོད་ལ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྟ་རོལ་ནས་སྲིད་པའི་བོན་གྱིས་མཚོན་པའི་“རྒྱུ་མཐུན་འབྱུང་བའི་སྲིད་པ [13] ”འམ་“རྒྱུ་མཐུན་

---

[11] 杨适著《哲学的童年》［M］西方哲学发展线索研究中国社会科学出版社 1987 年 P 95

[12]འབྲོང་བུ་ཚེ་རིང་རྡོ་རྗེས་བྲིག་རྩོམ་བྱས། 《མིའི་རིགས་ཤེས་རབ་ཀྱི་འཇུག་ངོགས》［Z］བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2015ལོ།ཤོག་ངོས་21

[13]སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སོགས།འབྲུག་མོ་སྐྱིད་ཀྱིས་དག་སྒྲིག་བྱས།《སྲིད་པའི་མཛོད་ཕུག》［M］ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།2008ལོ།ཤོག་ངོས་8

སྲིད་པའི”[14]ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་རིག་པ་ཞིག་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་སོང་ཡོད་པ་རྟོགས་ནུས་པ་རེད།

2.ནང་སྲིད་སེམས་ཅན་གྲོལ་ཚུལ།

སྤྱིར་ན་གཡུང་དྲུང་བོན་ནམ་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་གཞུང་གཉིས་སུ། ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་གྱི་རིགས་ལ“འགྲོ་བ་རིགས་དྲུག”གི་ཐ་སྙད་བྱེད་སྲོད། སྲིད་པའི་བོན་ལྟར་ན།འགྲོ་བ་རིགས་གསུམ་སྟེ་ལྷ་འདྲེ་མི་གསུམ་དུ་བྱེད་ཅིང་། ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་དེ་དག་ཀྱང་འབྱུང་ལྔ་གཞིར་བཞག་གི་སྟེང་དུ། སེམས་ཅན་ལ་ལ་ནི་ཆུ་དང་རླུང་གི་ནུས་པ་ཤས་ཆེ་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། འགའ་རེ་མེ་དང་ཆུ་གཉིས། ཁ་ཅིག་འབྱུང་བ་ས་དང་ཆུ། སེམས་ཅན་ལ་ལ་ཞིག་ནི་མེ་དང་ས་གཉིས་ཀྱི་ནུས་པ་ཤས་ཆེ་བ་ལས་ཆགས་པ་དང་།ཡང་ལ་ལ་ནི་འབྱུང་བ་ས་དང་རླུང་གཉིས་ཀྱི་ནུས་པ་ཤས་ཆེ་བ་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཡོད། དེ་ཡང་བོན་གཞུང་《གྱོད་སྤྱུར་དབུ་ལགསྟོ》'ལས་ཀྱིར་དང་པོ་ཡེ་མེད་སྟོང་པ་ལེས[15]།དེ་ལེས་ཡེ་ཡོད་ཙུང་ཙམ་སྲིད།དེ་ལེས་སྲིད་པའི་རླུང་དྲུག་སྲིད།རླུང་དཀར་པོ་ལེས།དུང་མྱི་ལྷ་ཀར[16]་སྲིད།རླུང་སྔོན་པོ་ལེས།སྨོན་མྱི[17]་རྒྱལ་པོ་སྲིད།རླུང་ནག་པོ་ལེས།ངམ་མྱི་ནག་པོ་སྲིད་[18]ཅེས་ནང་སྲིད་གྲོལ་སྟངས་ཀྱི་རིམ་པ་ནི། ཡེ་མེད་སྟོང་པ→ཡེ་ཡོད→①རླུང་དཀར་པོ→ལྷ→②རླུང་སྔོན་པོ→མི③རླུང་ནག་པོ་→ངམ→ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་བྱུང་བར་བཤད།གོང་བསྟན་ལེའུ་ཡིག་ལས་ང་ཚོས་ཤེས་ཐུབ་པ་ནི། འབྱུང་བ་རླུང་ཁམས་ཀྱི་ནུས་པས་སྣང་སྲིད་མཐའ་དག་མ་བསྐྱེད་པ་མེད་པ་དང་།མི་གསོ་བ་མེད་པ། སྲོག་མ་བཟུང་བ་མེད་པ་དང་།མི་འདེགས་པ་མེད་པ།མི་བསྐྱོད་པ་མེད་པ་སྟེ་འབྱུང་བ་རླུང་གིས་ཐམས་ཅད་ཡང་ཞིང་གཡོ་བ་བཅས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པས་ན།འབྱུང་བ་རླུང་གི་ནུས་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད།དེ་དང་མཚུངས་པར《ཁྲུཾ་འབུཾ[19]་གོང་མ་དབུ་ལགསྟོ》'ལས་ཀྱང་སྟུན་དང་པོ་ཡོདེ[20]་སྟོང་པ་ལེས་།དེ་ལེས་ཡེ་ཡོད་ཙུང་ཙཾ[21]་སྲིད་།དེ་ལེས་སྣྲིས[22]་དང་དང་དུ་སྲིད་།དེ་ལེས་འོད་དང་ཟེར་དུ་སྲིད་།དེ་ལེས་པ[23]་དང་ལྐྲོ[24]་རུ་སྲིད།དེ་ལེས་ཟྲིལ[25]་

---

[14]གསལ་རབ་ལྷ་ཡི་གྲས་པོ། 《མཛོད་ལྷ་འགྲེལ》[M] སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2013ལོ། ཤོག་ངོས་31

[15]ལེས། ལས་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[16]ཀར། དཀར་ཅེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[17]སྨོན་མྱི། སྨོན་མི་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[18]རྗོམ་པ་པོ་མི་གསལ། 《གྱོད་སྤྱུར་དབུ་ལགསྟོ》 དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ།

[19]ཁྲུཾ་འབུཾ། ཁྲུང་འབུམ་ཞེས་པའི་སྐད་ཡིག་གི་འབྲི་སྟངས།

[20]ཡོདེ། ཡེ་མེད་ཅེས་པའི་སྐད་ཡིག་གི་འབྲི་སྟངས།

[21]ཙཾ། ཙམ་ཞེས་པའི་སྐད་ཡིག་གི་འབྲི་སྟངས།

[22]སྣྲིས། རྡུ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[23]པ། བད་ཀྱི་འབྲི་སྟངས། བ་མོ་སྟེ་རྩྭ་རྩེར་ཆགས་པའི་ཟིལ་པ་དཀར་པོ།

[24]ལྐྲོ།ཀློན་གྱི་འབྲི་སྟངས།དངོས་རྫས་ཀྱི་ནང་ལ་ཆུའི་ཆ་ཤས་མང་པོ་འདྲེས་པའི་རྣམ་པ་སྟེ།ས་རློན་པ།ཤིང་རློན་པ་ལྟ་བུ།

[25]ཟྲིལ། ཟིལ་གྱི་འབྲི་སྟངས།རྩི་ཤིང་སོགས་ཀྱི་ཐོག་གི་ཆུ་ཐིགས་ཀྱི་མིང་།

དང་ཕྲོད[26]་དུ་སྲིད།དེ་ལེས་ལྷེའུ་མྱི་ནུ[27]་སྲིད།ལྷ་ནི་དུང་མྱི་ཀོར[28]་སྲིད།སྨོན་མྱི་རྒྱལོ[29]་སྲིད།བདུད་ནི་ངཾ་མྱི་ནགོ[30]་སྲིད[31]་ཅེས་ལྷ་འདྲེ་མི་གསུམ་གྱིས་མཚོན་པའི་ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་གྱི་གྲོལ་སྟངས་ནི། ཡེ་མེད་སྟོང་པ→ཡེ་ཡོད→རྗེ→འོད→ཟེར→བད→སྨོན→ཟིལ་པ→ལྷ་འདྲེ་མི་གསུམ་བཅས་ཡིན། སྐབས་འདིའི་རྗེ་ནི་རླུང་གི་བདྫ་སྙིང་དང་།འོད་དང་ཟེར་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་འབྱུང་བ་མེ་བཞག བད་སྨོན་ཟིལ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་འབྱུང་བ་ཆུ་ལ་བཞག་ཐོག་འབྱུང་བ་རླུང་གཡོ་བ་ལས་བརྩམས་ཏེ་རིམ་གྱིས་འབྱུང་བ་མེ་ཆུ་སོགས་ཀྱི་ནུས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ནང་སྲིད་འཇིག་རྟེན་གྲོལ་ཚུལ་གྱི་ལྟ་བ་བཏོན་ཡོད་པ་རེད། གོང་གི་ལེའུ་ཡིག་སྔ་ཕྱི་གཉིས་སུ་འབྱུང་ཁམས་ཀྱི་ནུས་སྟོབས་གང་ཆེ་ལས་ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་གྲོལ་ཚུལ་ཐད་ཁྱད་པར་ཅུང་ཙམ་ཡོད་ན་ཡང་།ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་ཅི་སྙེད་པ་ཡང་རྒྱུ་འབྱུང་བའི་བྱེད་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་ཚུལ་ཐད་ལྟ་དགོངས་གཅིག་ཏུ་བབ་ཡོད་པ་རེད།

གསུམ། སྲིད་ཁམས་འབྱེད་སྟངས་སྐོར་གྱི་ལྟ་ཚུལ།

དེ་ཡང་སྲིད་པའི་བོན་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་ཁམས་འབྱེད་སྟངས་ལ་“མ་སྲིད་དགུ་སྲིད་ཀྱི་སྲིད་པ”་དང་།“གཡེན་ཁམས་ཀྱི་སྲིད་པ”་ཞེས་ཅེ་རིགས་སྣང་བ་ལས།ཕྱི་མ་ལྟར་ན།གནམ་ལ་ལྷ་གར་རྟེན་གསུམ་དང་།བར་ལ་མི་སྣ་གཤེན་གསུམ།ས་ལ་འདྲེ་སྲིན་བྱུར་གསུམ་བཅས་སྲིད་ཁམས་ཡོད་དོ་ཚོག་ནི་སྲིད་ཁམས་རིགས་དགུ་རུ་བསྡུས་ཡོད།ཕྱི་མ་ལྟར་ན་སྟེ་རུ་གནམ་གཡེན་དང་།བར་གཡེན།ས་གཡེན་བཅས་སྲིད་པ་ཁམས་གསུམ་དང་།ཁྱེ་བྲག་ཏུ་ནང་གསེས་ལ་གནམ་གཡེན་བཅུ་གསུམ།བར་གཡེན་གཏོད་དགུ ས་གཡེན་བཅུ་གཅིག་བཅས་ གཡེན་ཁམས་སོ་གསུམ་དུ་ཕྱེས་ཡོད།ད་ནི་ཕྱི་མ་ལྟར་གཡེན་ཁམས་སོ་གསུམ་སྐོར་ནས་མདོ་ཙམ་གླེང་བར་བྱ།

1.གནམ་གཡེན་བཅུ་གསུམ།

དེ་ཡང་གནམ་གཡེན་ལ་མིང་གཞན་དུ་ཡར་གཡེན་དུ་གྲགས་ཤིང་།བོན་གྱི་དཔེ་

---

[26]ཕྲོད། ཕྲོམ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[27]ལྷེའུ་མྱི་ནུ། ལྷ་འདྲེ་མི་གསུམ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[28]དུང་མྱི་ཀོར། དུང་མི་དཀར་པོ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[29]སྨོན་མྱི་རྒྱལོ། སྨོན་མི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[30]ངཾ་མྱི་ནགོ ངམ་མི་ནག་པོ་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས།

[31]རྫོམ་པ་པོ་མི་གསལ། 《ཕྱུཾ་འབུཾ་གོང་མ་དབུ་ལགསྟོ》 དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ།

སྙིང་《འདུར་རྒྱུད་འཕྲུར་བ་ཐང་ཆེན》་དུ་འཁོད་པ་ལྟར་ནཱ།ནམ་མཁའ་མཐོ་ལ་འཕྱོ་ཞིང་འོལ་ [32] ཞེས་གནམ་གཡེན་ནི་ནམ་མཁར་ལྡིང་ཞིང་བསྐྱོད་དེ་འགྲོ་བར་མ་ཟད།འོད་དང་ཟེར་ལ་གནས་སྣད་པ་དང་།ནང་གསེས་ལ་(1)དབལ།(2)ཡོགས།(3)ཁྲིན།(4)ཉེར།(5)འོ།(6)འཚམས།(7)དམུ།(8)བདུད།(9)བཙན།(10)སིད།(11)སྒོས།(12)ཕྱྭ།(13)ལྷ་བཅས་གཡེན་སྡེ་རིགས་བཅུ་གསུམ་ཡོད་ཅིང་།ལས་སུ་དམུ་དག་གནམ་ནས་འཛིན་ཞིང་།ཆུ་སྲིད་དབང་ཐང་སྤེལ་བ་དང་།ཤི་གསོན་སྐོས་འདེབས་ཕྱྭ་གཡང་ཊུ་མ་འཛིན་པ་སོགས་ཀྱི་མགོན་སྐྱབས་བྱེད་ལ་ཉེས་ན་དེ་ལས་ལྡོག་པའི་ལས་བྱེད་པར་བཤད།

2.བར་གཡེན་གཏོད་དགུ

བར་སྣང་ཁམས་སུ་གཡེན་སྡེ་ཇེ་སྙེད་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་བར་གཡེན་ཟེར་ཞིང་།ནང་གསེས་ལ་(1)ཟླ།(2)ཉི།(3)སྐར།(4)སྤྲིན།(5)གཞའ།(6)དལ།(7)ཟེར།(8)ལོ།(9)རྫེ་བཅས་གཡེན་སྡེ་རིགས་དགུ་ཡོད་པ་དང་།བོན་གྱི་དཔེ་སྙིང་《འདུར་རྒྱུད་འཕྲུར་བ་ཐང་ཆེན》་དུ་བཙན་པ་བར་གཡེན་དགུ་པོ་ནི།བར་སྣང་ཞུ་རླངས་འཛའ་སྤྲིན་ཞོན་ [33] ཞེས་བར་གཡེན་གཏོད་དགུ་ནི་ཞུ་རླངས་འཛའ་སྤྲིན་ལ་ཞོན་ནས་བར་སྣང་དུ་རྫུ་འཕྲུལ་ཤུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་དང་།མཆོད་ཅིང་རྟེན་ན་འབྲུ་དྲུག་སྨིན་ཞིང་།ཆར་ཆུ་དུས་སུ་འབེབས་པ་དང་།མྱུན་སེལ་ནད་མེད་བདེ་སྐྱེར་ཚེ་དཔལ་མཐུ་དབང་སྟོལ་བའི་ལས་བྱེད་ཅིང་།ཁྲོས་ཤིང་ཉེས་ན་དེ་ལས་ལྡོག་པའི་ལས་བྱེད་པར་བཤད།

3.ས་གཡེན་བཅུ་གཅིག

སའི་སྲིད་ཁམས་དེ་ལ་ས་གཡེན་ཟེར་བ་དང་།ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བས་(1)ཀླུ (2)

---

[32] 《གསུང་རབ་སྒྲོ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་གླེགས་བམ》 [Z] དེབ་ཕྲེང148པ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2015ལོ། ཤོག་ངོས་114

[33] 《གསུང་རབ་སྒྲོ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་གླེགས་བམ》 [Z] དེབ་ཕྲེང148པ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2015ལོ། ཤོག་ངོས་114

གཉན།(3)རྒྱལ།(4) སྨན།(5)ཐེར།(6)སྲི།(7)འདྲེ།(8)སྲིན།(9)བྱུར།(10)གཤིན་རྗེ།(11)ཙུད་བཅས་གཡེན་སྡེ་རིགས་བཅུ་གཅིག་ཡོད་ཅིང་།《འདུར་རྒྱུད་འཕྲུར་བ་ཐང་ཆེན》་དུ་འཁོད་པ་ལྟར་ན།གཏོད་པའི་ས་གཡེན་བཅུ་གཅིག་ནི།ས་གཞི་རི་བྲག་མཚོན་ཆ་འདྲིམས་[34] ཞེས་སའི་གཡེན་སྡེ་དེ་རིགས་ནི་ས་གཞི་རི་བྲག་དང་མཚོན་ཆའི་སྟེང་དུ་འགྲིམས་སྐད་ཅིང་།མཆོད་ན་བུ་ནོར་ལོངས་སྤྱོད་རྒྱས་ཤིང་།རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་བ་དང་།གཞིས་ཀ་སྲུང་ཞིང་འདྲེ་གདོན་བྱུར་གསུམ་འདུལ་བ་བཅས་ཀྱི་ལས་བྱེད་ཅིང་།ཁྲོས་ཤིང་ཉེས་ན་དེ་ལས་ལྡོག་པའི་ལས་བྱེད་པར་བཤད།

སྤྱིར་གཡེན་ཁམས་ཀྱི་འབྱེད་སྟངས་འདི་ནི།སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ལྟ་ཚུལ་ཁྱུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་།དེང་དུས་ཀྱི་བོན་གསར་བ་རྣམས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྟངས་ལ་ཞེན་ཆེ་བར་ཞུགས་པའི་རྐྱེན་གྱིས་འདོད་ཁམས་དང་གཟུགས་ཁམས།གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཁམས་ཏེ་ཁམས་གསུམ་དང་།ལྷ་དང་མི་དང་ལྷ་མ་ཡིན་ཏེ་མཐོ་རིས་གསུམ་དང་།དམྱལ་བ་དང་ཡི་དྭགས་དང་དུད་འགྲོ་སྟེ་ངན་སོང་གསུམ་གྱི་སྐོར་རྣམས་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་ལ་རྣམ་གྲངས་དབྱེ་ཞིབ་སོགས་ཆོས་ལུགས་དང་གཅིག་པར་གནང་བ་དེ་སྐོར་ལ་ཐུགས་སྣང་ཟབ་ནན་དུ་གནང་ཡོད་པ་ལས།གཡེན་ཁམས་ཀྱི་བཤད་པ་འདི་སྐོར་ལ་ཐུགས་སྣང་དེ་ཙམ་གནང་སྲོལ་བྱུང་མི་འདུག [35] 'པར་སོང་གཤིས།གཡུང་དྲུང་བོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཇེ་སྙེད་ཅིག་ཏུ་ཡར་གཡེན་གཉེན་པ་བཅུ་གསུམ།བར་གཡེན་གཏོད་པོ་དགུ ས་གཡེན་ཆེ་བ་བཅུ་གཅིག་ལ་སོགས་པའི་ལྷ་མིན་གྱི་སྡེ་ཞེས་གཡེན་ཁམས་སོ་གསུམ་ནི་མཐོ་རིས་གསུམ་ལས་ལྷ་མ་ཡིན་གྱི་ཁོངས་སུ་བསྡུས་ཤིང་།སོ་སོའི་གནས་ཡུལ་ཡང་རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་ལ་ལྟོས་ཏེ་རི་

[34] 《གསུང་རབ་སྒོ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་གླེགས་བམ》 [Z] དེབ་ཕྲེང148པ།ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2015ལོ། ཤོག་ངོས་114
[35] ནམ་མཁའི་ནོར་བུ། 《ཞང་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཏི་སེའི་འོད》 [M] ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།1996 ལོ། ཤོག་ངོས་44

རྒྱལ་གང་དེའི་རྩེ་ལ་གནམ་གཡེན་དང་།རྐེད་པར་བར་གཡེན།རྩ་བར་ས་གཡེན་བཅས་གནས་འཆའ་བར་ངོས་བཟུང་ཡོད།

མཇུག་གི་གཏམ།

སྲིད་པའི་བོན་ནི་དུས་ཆ་ནས་བྱུང་སྡེ་ཞིང་།གཞུང་གི་ཆ་ནས་ཁེབས་ཆེ་ཕྱིར།དེའི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་རབས་སྐོར་གྱི་ལྟ་ཚུལ་དེ་དཔྱད་རྩོམ་ཐུང་ངུ་འདི་འདྲ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བརྗོད་ཐབས་བྲལ་ན་ཡང་།དེ་ལུགས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་གྲུབ་སྣ་བའི་ལྟ་ཚུལ་ལ་གསལ་ཁ་ཙམ་བརྗོད་ན།སྟོང་པ་→ཡེ་ཡོད་→སྲིད་པ་སྣེ་ཕྱི་ནང་སྲིད་པ་ཡོད་དོ་ཅོག་ནི།ནམ་མཁའ་སྟོང་པའི་དབྱིངས་ཆེན་པོ་དེ་ལས་མ་སྲིད་པ་མེད་ཕྱིར།“དང་པོ་ཡེ་མེད་སྟོང་པ”ཞེས་པའི་ལྟ་བའི་སྤྱི་ཁོག་ཕུབ་ཅིང་།སྣོད་བཅུད་གཉིས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་འཇིག་རྟེན་འདི་ལ་བྱེད་པོ་སུས་ཀྱང་བློ་སྔོན་དུ་བཏང་ནས་བྱས་པ་མེད་པར་འབྱུང་བའི་ཁམས་འབའ་ཞིག་རྒྱུ་རྐྱེན་རྟེན་འབྲེལ་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་ཕྱིར།“ཡེ་ཡོད་ཙམ་དུ་སྲིད”པའི་ལྟ་བའི་རིག་ལམ་གྱིས་གཞུང་བསྒྲིངས་ཏེ།འཇིག་རྟེན་གྱི་རྣམ་གཞག་ཀུན་ལ་འབྱུང་ཁམས་རིག་པའི་ལྟ་ཚུལ་གྱི་ཐོག་ནས་འགྲེལ་བཤད་བྱས་ཡོད་དོ།།

རྩོམ་གྱི་ཡོང་ཁུངས། 2019ལོའི་《མཚོ་སྔོན་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག》 དུས་དེབ་དང་པོ།

སྲིད་པའི་བོན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་སྐོར་གྱི་ལྟ་བར་སྙགས་ཙམ་དཔྱད་པ།

斯巴苯教宇宙生成论探析